

JURNAL.

PENTRU RESPÎDIREA SCIINTELOR NATURALE ÎN ROMANIA

Redigeat

de

Professor Dr. Iuliu Barasch și D. Ananescu.

Coprire: Meditațiuni de toamnă. — Cursul cailor. — Viața lui Bichat.

MEDITAȚIUNI DE TÔMNĂ

Când examinăm acum toamna ramurile timugurii frunzelor; dar și florile primăverii nere alle unui arbore care este deja despuiat devitoare an deja pe arbori mugurii lor; însă frunzele sêlle, atunci vom găsi că differitele acestia sunt mai rotunzi și mai umflați. A-escrescențe care au crescut pe arbori în cursul așa dar, toța viața arborului din anul viitor nului, ni se arată în forme conice; astea, sunt esistă deja în stare embrionarie, ca să dicem

asa, in miniatură. Dar Natura s'a temutŭ a con-
fia frigului iernei aceste frunđe și flori delicate
alle viitorului, și într'adevăr aceste părți delectate
s'ar fi vestejitŭ negreșit, decă Natura n'ar fi a-
vutŭ grijă a le păstra prin învelișuri convena-
bile pentru acest timpŭ neplăcutŭ și neamiculŭ
vieței vegetalelorŭ. Dără Natura este ingenioasă
în mișlocele ei; așa vedemŭ învilitŭ mugurii
frasinului (fraxinus) și Magnoliei într'o perină
mole și caldă ca de fulgi, pe căud acelle alle
Plopului balsamic (populus balsamica) și alle Cas-
tanului din India (Aesculus hypocastanum) sunt
învelite într'unŭ învelișŭ de gumă și de resină
care sunt impermeabile pentru ploii; întocmai ca
unii din tinerii nostri care imită modele en-
glese, se învelescŭ într'un palton de gumi când
ploii.

Aceste învelișuri arată circumstanța parti-
cularie că tocmai târziu toamna când totă via-
ța arborului a încetat, tocmai atunci elle se
desvöltă bine și se întărescŭ; frigul care este
vătămătorŭ plantei, este folositorŭ lorŭ, pe când
căldura primăverei, care este folositoare vieței
plantei, face că elle se vestejescŭ și cadŭ. Dar
într'adevăr la ce mai servŭ învelișurile muguri-
lor primăvera? de aceea Natura le lăpedă. Na-
tura este ca unŭ seignori mari, când cineva le a
făcut un serviciu și nu mai aŭ trebuințe de dă-
sulŭ, lŭ lăpedă afară.

Dar sunt învelișurile mugurilorŭ care se
schimbă în frunđe permanente. Acesta o obser-
vămŭ la Liliacŭ (Syringa) și la Castanul de
India; la această plantă din urmă observămŭ
că frunđele tinere chiar în momentul când se
resfiră primăvera, tot sunt învelite într'o haină
de lână caldă, pănă când încetŭ, încetŭ se obi-
cnescŭ cu temperatura atmosferică. Dar în ge-
nere, toate frunđele arborului care esŭ în luna lui
Aprilie, sŭnt învelite în vestminte de lână sau
de mătăsă; asta o vedem la fagŭ (fagus siva-
tica), la stejarul de iarnă (quercus robur), la arciar
(Acer tartaricum) etc. Aceste frunđe tinere, Na-
tura pare că le a înfășurat ca nisce copii mici ce
pörtă cineva afară într'unŭ aer rece. Atăta pre-
vedere înțellptă și plină de tandrețe părintescă,
arătă Natura la creațiunea frunđelorŭ; cumŭ dar
pöte cineva a se îndoi de tandreța ei la creațiune
noastră a ómenilorŭ, care suntem negreșit unŭ opŭ

mai superior și mai perfect de cătŭ o frunđa?
Când frunđa este bine desvöltată, găsimŭ
într'ensa următorele părți: o codiță pe care stă
(petiolus) și o întindere foioasă (lamina). Dar și
acéstă lamină pöte să fiă privită ca o respira-
re a codiței care, pe d'o parte se prelungesce
în mișloculŭ foitei (nervura mediană) și pe d'al-
tă se ramifică în mai multe nervure laterale for-
mând ca o sită, care o putem observa la fia-
care frunđa; găurile acestei site sunt umplute c'o
țesetură numită cellularie care este vâpsită c'o
colóre verde (chlorophyle).

Pe facia de josŭ a frunđei, care are tot
d'auna o colóre mai deschisă de căt cea de susŭ,
se găsescŭ nisce găuri mici numite stomato
care mișlocescŭ resuffarea frunđelorŭ.

Am đisŭ „resuffarea frunđelorŭ”; pöte se va
mira cineva đicând: cum se pöte ca o plantă să
resuffe? Cu toate acestea, este așa, plantele resuffă
cu frunđele lorŭ, precum resuffămŭ noi cu plă-
mónii nostri; de aceea cu drept cuvântŭ a đisŭ
unŭ botanist, că frunđele sunt plămónii plantele-
lorŭ. Într'adevăr, ce se urmédă în plămónii nos-
tri în actulŭ resuffării? Noi inspirăm (înghițimŭ)
unŭ felŭ de aerŭ și espirăm (dămŭ afară) unŭ
altŭ aerŭ, și plantele urmédă astŭ-felŭ; cu deo-
sebite numai că noi înghițim unŭ aer bunŭ (oxy-
gen) și dăm înapoi unŭ aerŭ reŭ (acid carbonic),
pe când plantele prin frunđele lorŭ înghițŭ aerŭ
reŭ (acid carbonic) și dau înapoi aerŭ bunŭ (o-
xygen), cellŭ pucinu așa se urmédă đioa. Ecc'
aici o admirabile inchipuire a Naturei! Decă arŭ
esista numai animale pe pământŭ, aerulŭ atmo-
sfericŭ s'ar fi stricatŭ curând pin' neîncetata re-
suffare a atător milioane de ființe însuffețite din-
tre care, fiă-care strică aerul prin resuffarea sa.
În această immensă sală de balŭ numită „lume”,
unde atătea nenumerate ființe vii jöcă danțulŭ
lor otăritŭ pe séma lor, s'a întâmplat aceea ce
se întemplă într'o obienuită sală de balŭ pli-
nă numai cu câteva sute de ómenii; adică peste
câteva ore aerulŭ este stricat, luminărilorŭ nu mai
aŭ vioiciune ca la început și fiă-care omŭ simte
ca un felŭ de neastimpărare neesprimabile. Ce a
făcut Natura spre a împedica această catastrofă
fatală pentru animale? A creatŭ regnulŭ vege-
talŭ cu misiune d'a curățŭ neîncetat aerul prin
resuffarea plantelorŭ. Eccŭ cum o plimbare va-

ra pe o câmpie de erbă verde, ne dă o viață nuoc, nu numai în simțul poetic, ci și chiar în simțul fiziologică. Ecce ce armonie admirabile, divină, domină în toate regnurile Naturei!

Acum însă toamna frunzele au căzut, viața și resuflarea lor, a încetat. Iarna este un timp de repaos pentru arbori, un timp de morțe pentru frunze, apoi când mergem acum afară la pădure și vedem grămețile de frunze căzute împregiul unui arbor gigantic; ore nu ne vine o idee a ne întreba: câte sute de generații de frunze s'au prăpădit împregiul acestui arbor pînă a ajuns el la mărimea sa actuală, gigantică? Apoi această idee ne aduce a minte că și animalele și chiar noi oamenii suntem ca niște frunze trecătoare ale cărora ruine dacă împregiul arborului gigantic care este **U n i v e r s u**. Câte generații de animale și de oameni s'au prăpădit lucrându la creșterea acestui arbor. Câte ruine și cimitire inconștibile istoria universului! Câte toamne au secerat și au vestejit atâtea vieți care au contribuit ca lumea să înainteze pînă unde este acum, întocmai cum generațiile frunzelor au înaintat arborul pînă în starea sa actuală! Ecce o idee plină de morală, dar și d' o melancolie profundă care escită în noi vederea frunzelor căzute acum împregiul arborului.

Dar să nu și imagine cineva ca timpul vestejirii frunzelor este despuțat d'ori ce frumusețe poetică? Din contra, nu se găsește un alt timp anual în care vederea unei pădure să fie mai interesantă de cît în timpul toamnei; căci acum toate culorile sunt reprezentate și vizibile acolo. Cea mai mare parte a frunzelor vestejindu-se, devin galbene, dar sunt altele care de-

vin roșii ca sângele (s. e. frunzele arborului *Rhus tinus*, *Acer campestris* etc), și această variațiune a colorilor, dă pădurei un aspect variat și foarte interesant. Apoi chimia a probat că, toate aceste culori provin din diferite pigmente (văpsele) care se formează în diferite frunze ale diferitelor arbori; așa s. e. în vestejirea galbenă se formează pigmentul xanthophyl și în cea roșie se formează erythrophyl.

Dar care este cauza căderii frunzelor toamna? Causa este încetarea căldurii prin micșorarea acțiunii soarelui; ziua s'a micșorat, razele soarelui s'au ascuns, sau când se arată, stau într' un mod oblic și mai nu încălzesc nici de cum. Acum viața plantelor încetează, sau să dicem mai bine că adorme pentru totă iarna, seva nu mai circulă, frunzele nu mai pot respira (resuffa), de aceea lipirea lor cu arborii se slăbește și ele cad, întocmai cum cad perii unui bătrân, fiind că și viața noastră în bătrânețe seamănă cu viața arborului în timpul toamnei; în bătrânețe ca și toamna, organele periferice nu primesc destulă energie, de aceea se deslipesc și cad; cu deosebire numai că la arbori, după toamnă și iarnă vine primăvara reînviătoare, era după bătrânețea noastră vine înmormintarea, această iarnă rece și înfiorătoare, care numai va învia și nu va mai fi urmată de vr'o primăveră reînviătoare. Așa se scurge viața noastră ca o frunză căzută d'intr'un arbore gigantic și transportată pe valurile unui riu repede și imens; frunza se duce, dar arborel rămâne, fiind că frunza este numai o viață trecătoare individuală și arborel reprezintă viața universală, eternă și nedestructibilă.

B.

CURSUL CAILOR

ARTIC. II.

Cursurile cailor Englezilor sunt destul de cunoscute în continent, însă nu este fără interesu a afla câteva amănunte despre acesta.

Tot ce are raportu cu acestu joc aristocratic, se bucură de renume, bogăție și de opulență. Lord Stamford, celebrul „turfișt” și posesor de cai de lăcșu, are un maestru de

grajdu (ecuyer) anume D. Dawson care trăiesce și el în modul unui mare seignor, ține o casă mare, are mulți servitori și „lady” (madame) Dawson primește în saloanele ei ca cea mai mare lady din Britania-Mare; acesta se urmărește și cu Jockey's (rindași), precum vom vedea la vale.

Câtă de prețulu cailor de cursu, e des-

tulă ca să citămă aici unū faptū. In anul 1764 a născut în Anglia un calū de părinți „nobili“; îi a datū numirea de „Eclipse“ (fiind-că în numitul anū a fostū nu eclips solarū); fiind mănz, acestū calū s'a vândut cu 150 galbeni; la cellū d'ântēiū Derby-turfū, l'a cumpăratū colonelulū O'Kelley cu 3600 galbeni, dar mai pe urmă când acest calū a dobândit reputațiunea sa colosale și a biruitū pretutindene, posesorul lui colonelul O'Kelley a cerut pentru dēnsul șuma de 25,000 livre sterlinge (52,000 de galbeni,) și o mie de galbeni pe anū ca o rante viagere cât va trăi!

Când se întâmplă că un celebra calū de cursū să mōră, atunci tōte jurnalele englese de sport (care trătēdă numai despre cursulū cailorū) lū a-nunciă și multe dintre dēnsele conținū necrologii lungi pentru „acēstă ființă precioasă“ care pré de timpuriū a părășit cariera să glorioasă. Ensă nu toți cai de turfū aū norocū d'a muri în calmea gloriei lorū, ei o mare parte dintrēnșii (aceea care nu suut iutrebui.țați pentru presilă) când aū îmbētrānit, termină viața lorū într'o miserie obscure, într'un grajdū al unū birjar (Kabman) din Londra.

Eceō că acești jucători publici de și animalele, aū sōrta multorū actori publici dintre omeni, adicē dup' o finerețe plină d'applaudări și de strelucire, aū o bētrānețe obscure plină de miserie și o mōrte jalnică!

Un rolū fōrte important în sfera cursulū cailorū, jocă Jockey (rāndașulū său palfrenierulū ce umbla călare pe calū de cursū).

In timpulū nostru, numai barbați se presintă în arenă ședēndū pe cai de cursū; dar alte dați și dame fōrte nobile aū luatū parte la cursulū cailorū; așa s. e. in analele înaltei Equitațiunii (artei d'a umbla călare) este celebru numele unei Dame, Mistresse Thornton, care era cellū mai perfectū călărețū în Anglia; chiar reginele, precum regina Anna din Anglia, a alergat o dată pe unū calū de cursū în publicū la Derby-turf. Sunt cățiva Jockey care aū dobândit o reputațiune saolarie. Dar meseria unū Jockey e fōrte grea; ellū trebuie se fiă d'o statură mică, subțire dar fōrte musculosū, trebuie se trecă unū timpū mare ca calfă, să se supue unei diēte riguroasă, să mănānce pucin și să nēdușescă multū ca să pérđă tōtă grāsimea corpulū; apoi să aibă destule

ageritate, minte și viclenie ca să biruească pe adversarii sei și în fine să fie onestū și incorruptibilū. Dēcă are tōte aceste cualități, cariera lui e făcută, căci un asemenea Jockey, priimesce de la stăpānulū seū până la 4500 galbeni (2000 livre) leafă pe anū și pentru fiă-care biruință unū „bacșiș“ de 2000 galbeni de la aceia care aū făcut prinsōre că calulū lui va căștiga.

Sunt în Britania-Mare o classe de omeni (betting men) care 'ș aū făcut o meserie de prinsori asupra cailorū; astia sunt unū felū de samsari. Ei umblă de caută omeni bogăți care vorū se facă prinsori. priimescū de la ei sume enorme în depozite și le plătesc acelor care aū căștigat. Confiența lorșilorū în acești omeni este așa de mare, în cătū le daū sume immense în mână fără nici o cuitanție și în genere acești omeni nu'i încelā. Acești omeni ajungū câte o dată la o stare fōrte colosale; și e unulū anume Davis care a făcut părinților sei unū darū c'o moșie d'o valōre de 60,000 galbeni. Ellū a plătit o dată într'o di, unū lordū suma de 80,000 galbeni ce a căștigat în turf. Câte o dată unū lord rămāne nnū moment dator suma perdută, dar ellū o va plăti negreșit; căci mai bine nu va plăti ellū creditorulū și cismarulū, de cătū să nu plătească o datorie d'onōre contractată la Derby-turf.

Dar și în celebra litteratură englesă, cursulū cailorū jocă unū rolū fōrte important. O mulțime de diare apparū în Britania-Mare care sunt consacrate numai chestiunilor de „Sport“ și de „Turf“. Apoi ca să aibă cineva o idee de importanța acellei litterature, e destulū ca să dicemū că unulū din aceste diare, anume „Sporting-life“ are 60,000 de abonați!

Ece' unū ce curios! În Britania-Mare (care are o populațiune numai abia de 5 ore mai mare de cătū a noastră), unū jurnalū care trătēdă numai despre cursulū cailorū, are de cincī-deci de ori mai mulți abonați de cătū cellū d'ântēiū țiarū politicū (Romānulū) în Romānia!

Afarō diu Anglia, esistă cursul cailorū acum mai în tōtă Europa (chiar la Iassi): ēnsă nici unū nu ajunge nici de departe la importanța turfului englezū; celle mai importante cursuri de cai în continetulū Europei, dup' acelle alle Britaniei-Mare, se face în Roma, mai cu seamă în timpulū carnavalulū (vedī figura): dar nici o dată Italiani,

Cursulă cailor.

BCU Central University Library Cluj

cu totu sãngele lorũ ferbinte, nu vorũ ajunge a pune atãta pasiune în acest jocũ. de cãtũ englesii cu totã flegma lorũ; cãci în Anglia acest jocũ a devenit, ca se ñicem aña, o idee ficsã, cu totã vigõrea și ecentricitatea unei idei fiese la õmenii cu un caracter aña de tenacii și de ca-

pricios, de cãtũ acelũ al englesilorũ. Englesii sunt õmenii cei mai capricioși din lume; ei 's'ãũ pusũ în capũ capricia ca sã fie popurul cellũ mai liberũ și cellũ mai puternicũ în lume, și aũ devenitũ.

B.

VIATA LUI BICHAT.

Viața õmenilor celebri este în general, plinã de vicissitudini; gloria ce dã ea este prețitul cellor mai durerõse agitațiunii. Este o dramã în care emoțiunile se presintã și al cãrei sfirșit n'are loc de cãt dupõ mõrte, când actorul principal a dispãrut dupõ scenã. D'acolo acestã atracție puternicã care ne lãgã de narațiunile biografilor când ne facũ sã assistãm la luptele geniului, în relațiunile tot d'odatã cu lumea și cu ellũ însuși.

Viața lui Bichat a fost prin esecptie scutitã d'aceste vicissitudini. Într'o epocã când societatea mișcatã în tõte elementele sãlle secularii sãvirșia cea mai radicalã și cea mai violentã revoluțiune, în viața lui, totũ, era simplu, placid, regulat. Nãscut într'o familie avutã, unde sciințele medicale erau în onõre, ellũ n'are a se lupta cu rãoa fortunã. Geniul seũ, n'are a triumfa în contra obstacolor ș'a învinge eposițiunile, ci a dobîndi celle mai mari rezultate cu mijlõcele modeste de care ellũ dispune. Linistit în mijlocul sgomotului, care se face împregiuru'i n'are de cãt unũ singur scopũ de cãt o singurã gindire, *Sciința*. Sciința l'a subjugat în totã întregimea; ellũ scie sã fie în friũ furtunõsele patimi alle juneței, cãci natural prin educație și prin vocație ellũ este omul sciinței.

Narratorul acestei viețe aña de scurtã și aña de bine împlinitã n'are sã ne spue evenimente sociale, nici turburãri secrete, nici încelãtorie, nici schimbare repede de fortunã, ci lucrãri perseverante, descoperiri folositoare, idei nalte și feconde. Bichat se nãscu în 11 Septmbre 1771, într'o provinție a Franciei. Tatãl seũ, Jean-Baptiste, care era doctor în medicinã și care esersa profesiunea sa, l'ũ iniția de timpuriũ la limbagiul sciinței, alle cãrei otare ellũ trebuia mai târdiũ sã depãrtețe. Aña, familiar din cei d'ãntãiu

anũ cu limbagiul a cãrui conosciințe cei mai mulți n'o dobîndesc de cãt când trebuie sã se serve cu dõnsa, obicnuit sã vedã applicația preceptei înainte d'a cunõsce preceptele, a avut tot avantajul acestei educațiune pline de exemple care dispune pe nesimțite spiritul la unũ felũ determintũ de lucrare, prezentẽnd sub unũ aspect de plãcere și de curiositate ceea ce trebuia sã fie odatã obiectul unei ocupațiunii seriõse: educație atãt de puternicã în cãt o regretã când n'a primit'o, și pe care nu meprisã (desprețuesce) de cãt când din necapacitate nu'i põte aprecia fericitile efecte. Este permis a crede c'astã educație a putut servi și determina vocațiunea lui Bichat fãr'a addaoge nimic la geniul lui, care ș'arũ fi luatũ sborul independent d'ast-felũ de inițiație midicalã ce biografi aũ esagerat fãrõ in-doialã. În collegiul din Nantua și în seminarul din Lyon, Bichat a priimit instrucțiunea sa scolasficã, și într' amẽnduoc s'a distins pintre consolarii seũ.

În anul 1791 în etate de 20 anũ incepu în Lyon studiul medicinei saũ mai bine al chirurgiei. Geniul chirurgical al medicilor francesi ca un preludiũ, õre cum sãngerõselor bãtãlii alle Republicei și alle Imperiului, strelucia atunci de o lucrare vie. Primele lucrãri alle lui Bichat furã exclusiv asupra chirurgiei, și pentru abilitatea operațiunilor era cellũ d'ãntãiu pintre consolarii seũ și elevul de predilecțiune al celebriilor seũ professori.

Dupõ faimõsa împregiurare din 1793 în care avu ocaziune de a da probe de curagiũ și de devotament, Bichat pãrãsi țermurile Rhõnului; locuĩ cãt-va timpũ la Bourg și veni apoi la Paris cu scopũ d'a se perfecționa în asta parte a artei d'a vindeca și pare cã avẽ de gãnd sã între în armatã în calitate de chirurgũ. Dar sõrta

otără alt-felū și numai sciința trebui să'lu possede. Ceea ce a contribuit mai mult la vocațiunea lui este, se dice, un obiceiū în scōla-lui Desault ca, cāți-va dintre elevii aleși să se insercinețe pe rând a lua note în lecție și a o redigia în formă de extract. A doua zi după lecțiune se citia acest extract; și astă lectură autentică presidată de chirurgul ajjutor, avé indoitul avantajii d'a representa a două óră elevilor folósele precepte de care trebuia să se pătrundă și d'a suplea la neatențiunea destul de comună a mulțimii într'o lecțiune. Într'o zi pe când Desault făcuse o dissertațiune asupra fracturii claviculei și demonstrasse folósele legăturii applicând'o în același timp asupra unui malatū, și elevul care trebuia se ia note lipsia, Bichat se presintă ca să'i ocupe locul și a doua zi lectura extractului seú causă cea mai vie sensațiune p'ntre cei l-alti elevi. Curăția stilului, precisia și claritatea ideilor, exactitudinea minuțioasă a resumatului seú, anunța mai mult un professor de cât un elev. Ellū fu ascultat c'o făcere straordinarie și eși plinū de elogiuri în miđlocul aplaudelor repetate.

Informat d'acēsta Desault vru să conóscă pe Bichat. Abia 'lū cunoscu și se grăbi a'i offeri casa sa unde fu considerat ca un fiū. Astă faptă nobilă și generóasă fu pentru fericitul elevū cea mai puternică incuragiare. Bichat simți amorul seú pentru sciința crescēd împreună cu reconosciința care umplea inima lui. Acum prin onóre era angajat a conrespunde cu demnitate la speranțele manifestate în unanimitate de profesori și de conscolarii seí. Inspirat d'aste noii sentimente Bichat se puse la lucru c'o ardóre estremă, și desvoltă o activitate într'adevăr spăimântătoare. Făcē serviciū de chirurg estern la spital; visita în orașū o parte din malatii lui Desault; 'lū însoția și 'lū ajjuta în operațiunile lui; respundē înscris la numeroásele consultațiuni ce'i se trimitēū din tóte părțile Franciei; o parte din nopti era consacrată la cercetări asupra diferitelor puncturi de chirurgie ce trebuia să serve pentru lecția profesorului seú; și'n miđlocul tuturor acestor ocupațiuni scia încă să găsescă momente prețioáse pentru a complecta prin dissecție conosciințele seúle anatomice, pentru a repea operațiunile asupra cadavrului și pentru a se aduna cu coscolarii seí spre a discuta asupra

chestiunilor importante de anatomie și de chirurgie. În anul 1795 Desault muri mai fără de veste, Bichat nu fu de locū întrerupt de întristarea profundă ce'i causă astă mórte; se părea chiar că din sentimentul izolărei seúle imprumuta puteri noi ca să se asvirle într'o carieră mai vastă și mai brilliantă. Într'adevăr atunci să'lu fi vedut întreprinđind astă serie de descoperiri care au făcut cunoscut lunei geniu seú și nemuritor numele.

În 1797, după două ani de lucrări perseverante Bichat făcu un cursū de anatomie în care discuta problemii noi de fisiologie și alerga adesea la vivisecțiunii (dessecții pe animale vii). Pe urmă ellū făcu un cursū de medicină operatorie și în intervalul lecțiunilor discuta cu elevii ce'i mai silitorii și instruiți asupra puncturilor dificile căutând tot d'auna raportul și conecsitatea faptelor.

O hemophysie (scuipare de sânge) gravă 'lū surprinsă în miđlocul lecțiunilor și 'lū sili d'a întrerupe lucrările seúle. Abia restabilitū întreprinse un cursū de anatomie mai întinsū de câtū cellū d'ântēiū și dirigia dissecțiunile aproape a 80 de elevi. Prea adesea prepara ellū însuși piese destinate pentru lecțiunile seúle, făcua numeroáse esperiențe asupra animalelor, și după ce întrebuinta ast-felū dioa sa, redigia noptea *Opurile chirurgicale* alle lui Desault, ultimul volum din *Jurnalul de chirurgie și Tractatulū malatiilor* organelor urinare alle acestui mare chirurgū, vrēnd să înalțe în momeria profesorului seú un monument neperisabil de reconosciința sa.

Repedele demonstrații fisiologice ce Bichat respāndea cu abondație în lecțiunile seúle de Anatomie era un esercițiū pentru profesor și o instrucție pentru elevi. Din demonstrație în demonstrație s'a înălțat îndată la o serie de fapte feconde, la o doctrină generalē despre fenomenele vieței. Atunci înțelese ellū adevērata cale în care și intră, și studiind cu amenuntu țeseturile organismului și proprietățile lor ajjunse a deosebi funcțiunile vieței animale d'alle celei vegetale sau organice. Dintr'aceste vederi generale care au nutrit spiritul seú a făcut să ese celle due opuri alle seúle: *Anatomia generalē și Cercetări fiziologice asupra vieței și a morței*.

Aste două uvrage constitue cellū mai fru-

mos titlu de glorie al lui Bichat. Pe fiă-care pagină se vede marea sa idee căria a ramas fidel până la mörte și care avé de scopü re'noirea completă a medicinei. Ellü urma ne'ncetat legătura misterioasă care trebuie să unéscă organologia cu fisiologia, cu pathologia și cu therapeutica. Astă legătură diērită și insemnată de Bordeu fuisse punctul de plecare al lucrărilor lui Pinel. Se scie că acest medic celebru avussese în vedere, în uvragiul seü Nosografia filosofică, a deosebi țeseturile care compun organismul; dar astă idee remăind necompletă în prima edițiune a acestui uvragiü remarcabilü, Bichat se simți tras ca prin instinct a o realiza cu claritate și precizie. Ellü o realisă cellü pucîn cât pentru fisiologie și anatomia pathologică, pe care creănd anatomia generală respândi valurile unei lumini neconoscute pēn'atunci. Ca cum ar fi fost însciințat în secret că n'are să trăiască multe zile, s'a grăbitü a applica vederile sēlle fiziologice la pathologie și la therapeutică. Cu acest scopü întreprinse ellü autopsii numeroase și esperiențe clinice (längö patul malatilor) care ocupară anulü cellü din urmă al vieței sēlle. Mörtea lü surprinsă în momentul când ellü medită un sistem completü de medicină, fondat pe datele anatomiei ș'alle fiziologiei generale ce a espus în nemuritorile sēlle uvrage.

La 1800 Bichat în etate de 29 ani, numitü medic la Hôtel-Dieu concepu ast plan vastü ce biografi n'au aprețuit indestul. Anatomia pathologică și Therapeutica deveniră studiele sēlle de predilecțiune. Deschise 600 cadavre într'o singură iernă ca să respändéscă în lecțiunile sēlle öre care lumini noi asupra sciințelor medicale. Ellü esperimentă mai multe medicamente, luändu-le una câte una spre a studia raporturile cu deosebitele țeseturi, cu proprietățile lor și cu reacțiunile lor simpatice. Subt acest punct de vedere medita ellü o reformă completă de materia medicală, nade dupö cum să scie domina äncē empirismul și confusia.

Atătea lucrări ostenitoare și atmosfera mefitică (necurată, vätëmătoare) în care făcea preparațiunile anatomice, i alterară sănătatea; câteva eccessuri contribuiră póte la acésta; căci muncitorul fiziologist, nefatigabilul scriitor găsia äncē, dupö dișa contemporanilor seü, timpü d'a abusa de plăceri.

Slăbit de desse affectiuni gastrice, inspira deja amicilor seü grave neodihne, când în 6 Iulie 1807 coborändu-se pe scara spitalului (Hotel-Dieu), s'a împedecat ș'a cădüt.

Astă cădere i determină un paroxism de turburări gastrice cu tendință constantă spre somnü, fenomene neregulate se adaosseră la aceste simptome și ținură pēnă la 22, și dup'o malatie de 14 zile muri în etate de 31 ani.

Scurta viață a lui Bichat a fostü pré bine implinită pentru că mörtea lü să nu inspire un doliü general. Corvisart scrisă primului consul aste linii memorabile: Bichat muri pe câmpul bataliei unde numără mai multe victime; nimini în așa de scurt timpü n'a făcut așa de multe lucruri și așa de bine. Primul consulü respunse la acéstä comunicație, dänd ordi d'a'nălța la Hotel-Dieu chiar, un monument în onörea lui Desault și a lui Bichat.

Celle mai plăcute cualități morale stabiliră în persöna lui Bichat strălucirea meritului seü. Nie'o dată nu s'a vedüt, mai multă franchise și candöre, o așa de mare inlesnire a sacrificia opiniunile sēlle, când i propunea o obiecțiune solidă. Nu scia ce este mânia și nerăbdarea, se putea cineva apropia de dēnsul așa de bine în momentul când se afla într'o lucrare ostenitoare ca și într'un moment de odihnä. Generositatea sa era tot d'auna unü mijloc sicurü acellora din elevii seü, pe care depärtarea de fa milii saü că lipsa de mijlöce i împedeca d'a și procura în astă parte instrucțiunea trebuincioasă. Capabilü d'a distinge talentele, le încuragia în töte manierele possibile îndată ce le descoperia; invidia se lipea câte o dată de dēnsul și căuta să i răpéscă reputațiunea, neputänd să i erte meritul; dar ellü se mulțumia a desprețui vanele atacuri, și nie'o dată n'a privitü dreptü datorie a le împinge d'a dreptu; tot d'auna era gata a re'noi cu calomniatorii seü o amicie ce ei singuri o rupsesse.

Monumentul înălțatü prin ordinul primului consul părea că este de ajuns la recunoscința națională, distrasă, färö'ndoială de giganticile lupte alle Imperiului și prin luptele animate alle Restauratiunei. Eroii resbellului și ai politicei, adesse äü făcut să uite pe aceia ai sciinței. Dar autoritatea scrierilor lui Bichat priimite de Europa medicală era prea mare pentru ca gloria numelü seü să nu trecă otarele academiei, și să nu fiä prolamat în mijlocul concetățenilor seü ca să priiméscă onorile populari. A.

(Va urma).